

ผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต
THE DESIRABLE PRODUCTIVITY OF VOCATIONAL EDUCATION MANAGEMENT
IN THE NEXT ERA

กรรณา โพธิ์เต็ง¹, ประเสริฐ อินทร์รักษ์²
Kornthana Photeng¹, Prasert Intrarak²
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) โดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศที่ได้รับการยอมรับด้านการจัดการอาชีวศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการอาชีวศึกษา นักวิชาการด้านการอาชีวศึกษา และผู้ใช้ผลผลิตของการจัดการอาชีวศึกษา จำนวน 21 คน โดยคัดเลือกตามเกณฑ์คุณสมบัติ สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 2 เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นฉันทามติถึงยุดติและสรุปผลการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านนโยบาย 2. ด้านระบบบริหารจัดการ 3. ด้านครูและบุคลากร 4. ด้านหลักสูตร 5. ด้านการจัดการเรียนรู้ 6. ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ 7. ด้านการวัดและประเมินผล และ 8. ด้านผู้สำเร็จการศึกษา

คำสำคัญ : 1. ผลิตภาพ 2. ผลิตภาพที่พึงประสงค์ 3. การจัดการอาชีวศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาเอกปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Doctor of Philosophy, Education Administration Graduate School of Silpakorn University

² รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

Associate Professor, Ed.D., Education Administration of Silpakorn University

Corresponding author, Email: Kornthana.p@gmail.com

(Received: 7 May 2023; Revised: 22 May 2023; Accepted 22 May 2023)

ABSTRACT

The objective of this research was to study the desirable productivity of Vocational Education in the future. The study was conducted by Ethnographic Delphi Future Research Technique (EDFR). The data was collected from 21 experts who respected on vocational education, vocational academic and entrepreneur. The data from interview expert and opinionnaire were analyzed by median, mode, and interquartile range by using software packages and content analysis.

The findings of this research are:

The future productivities of vocational education composed of 8 components; 1. The Policy component 2. The management system component 3. The teachers personnel component 4. The curriculum component 5. The instructional component 6. The entrepreneur cooperation component 7. The measurement and evaluation component 8. The graduated students component

Keywords : 1. Productivity 2. Desirable Productivity 3. Vocational education management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคของการเปลี่ยนแปลง การอาชีวศึกษามีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษาทั่วโลกในการฝึกฝนผู้สำเร็จการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการอาชีวศึกษาโดยกำหนดนโยบายเพิ่มจำนวนนักเรียนสายอาชีวศึกษา และตั้งเป้าเพิ่มสัดส่วนนักเรียนอาชีวศึกษาเมื่อเทียบกับการศึกษาทั่วไปในอัตราส่วน 60 ต่อ 40 แต่จากข้อมูลสัดส่วนนักเรียนอาชีวศึกษาต่อสายสามัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ปีการศึกษา 2563 อยู่ที่ร้อยละ 35 ต่อ 65 มีช่องว่างระหว่างร้อยละที่กำหนดไว้กับสภาพปัจจุบันถึงร้อยละ 25 เห็นได้ว่าในประเทศไทยอาชีวศึกษายังคงเป็นตัวเลือกที่ไม่น่าสนใจ เนื่องจากภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในหมู่นักเรียนและผู้ปกครองจำนวนมาก ทั้งในเชิงคุณภาพและทางเลือกที่จำกัดเมื่อสำเร็จการศึกษา

ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาด้านคุณภาพของแรงงานที่ยังมีช่องว่างทางทักษะ (Skills Gap) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (2021) ได้นำเสนอว่าความไม่สมดุลของทักษะเป็นเรื่องปกติในประเทศไทย SCB Economic Intelligence Center สํารวจจาก 222 บริษัทใน 6 ภาคส่วนสำคัญในประเทศไทยในปี 2557 พบว่าร้อยละ 53 ของนายจ้างประสบปัญหาในการบรรจุตำแหน่งงานว่างภายในสามเดือน อาจมีสาเหตุมาจากการขาดฐานข้อมูลของ

ตลาดแรงงานที่จะสามารถนำมาใช้ในการวางแผนกำลังคน ทั้งด้านความต้องการอุปสงค์และอุปทานในระดับชาติ ภาค และท้องถิ่น รวมไปถึงวิสาหกิจขนาดเล็กและภาคเกษตรกรรม หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจึงไม่เชื่อมโยงกับทักษะที่ต้องใช้ในสถานการณ์จริง เนื้อหาหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน และไม่สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน

นอกจากนี้ การจัดทวิภาคีที่ทำให้ผู้เรียนฝึกทักษะไม่ครบถ้วนตามมาตรฐานอาชีพ (สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา, 2565) สถานศึกษาบางพื้นที่ขาดสถานประกอบการที่ได้มาตรฐานตามมาตรฐานที่กำหนดในการจัดส่งผู้เรียนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการจัดสรรอัตรากำลังไม่สอดคล้องกับกรอบอัตราและภาระหน้าที่ ในปี 2557 (ภาศึเพื่อการศึกษาไทย, 2562) อาชีวศึกษาของภาครัฐไทยมีอาจารย์ 4 คน ต่อนักเรียน 100 คน โดยเป็นครูสัญญาจ้างงานระยะสั้นร้อยละ 58 เทียบกับสิงคโปร์ มีอาจารย์ 7.1 คนต่อนักเรียน 100 คน

การอาชีวศึกษาของประเทศไทยมีศักยภาพในการให้โอกาสทางการศึกษาโดยการฝึกอบรมทั้งนักเรียนและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะเมื่อมีความต้องการทักษะทางเทคนิคมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีความศักยภาพสูงสุด เพื่อให้นักเรียน นายจ้าง และสังคมได้รับประโยชน์สูงสุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สามารถนำผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา

3.2 สามารถเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการอาชีวศึกษา โดยเตรียมความพร้อมแต่ละตัวแปรเกี่ยวกับผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัยตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยเริ่มต้นจากการศึกษาสภาพปัญหาผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย ผลิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต ควรเป็นอย่างไร ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) โดยเป็นการ

ผสมผสานระหว่าง เทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน โดยมีความเชื่อพื้นฐานของอนาคตนิยม (Futurism) จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต (Futures Research) โดยกำหนดลำดับขั้นตอนวิธีการวิจัย ดังนี้

รอบที่ 1 การศึกษาแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การสัมภาษณ์ ตามขั้นตอนดังนี้

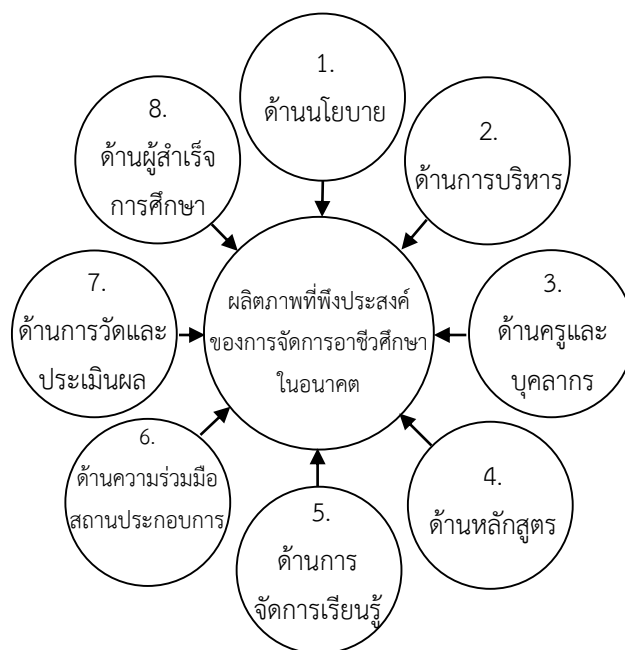
1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร หนังสือ ตำรา ข้อมูล บทความทางวิชาการ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด
2. สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศไทยที่ได้รับการยอมรับ จำนวน 6 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการอาชีวศึกษา จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ใช้ผลผลิตของการจัดการอาชีวศึกษา จำนวน 5 คน
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Content Synthesis) เพื่อเขียนเป็นประเด็นหรือแนวโน้มและสร้างแบบสอบถามแบบต่อไป

รอบที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม 1. นำแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่พัฒนาขึ้นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 ไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม โดยส่งทางไปรษณีย์ เพื่อพิจารณาประเมินค่าโอกาส ความเป็นไปได้ และหรือควรจะเป็นในประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นการยืนยันคำตอบ 2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ตรวจสอบความเป็นไปได้ระดับมากขึ้นไป ค่ามัธยฐานที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบ ค่าพิสัยควอไทล์ ไม่เกิน 1.5 เพื่อจำแนกข้อมูลหาฉันทมติ (Consensus) ถ้าพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเป็นเอกภาพหรือมีความสอดคล้องกัน ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษามากเพียงพอแล้ว ก็สามารถหยุดทำการ EFR เพียงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดทำร่างรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์รายงาน และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา

5. ผลการวิจัย

ผลิิตภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต ใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR พบว่า ทุกข้อมีแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไปและมีความสอดคล้องกันของความเห็นเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกันใน 8 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านนโยบาย สามารถแบ่งเป็น 11 ประเด็น ดังนี้ 1. นโยบายด้านการจัดการของการอาชีวศึกษาเปิดกว้าง และกระจายอำนาจ 2. นโยบายด้านการจัดการของการอาชีวศึกษาเป็นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 3. นโยบายด้านการศึกษาสายอาชีพ (Vocational Education Path) มีเส้นทางความก้าวหน้าด้านการศึกษา 4. นโยบายด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม 5. นโยบายด้านการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลายรับความผันผวนความทันสมัย และนวัตกรรมใหม่ 6. นโยบายด้านการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างความเสมอภาคในสังคม 7. นโยบายด้านความร่วมมือสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 8. นโยบายและกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้การดำเนินงานต่อเนื่อง 9. นโยบายด้านความร่วมมือสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนได้เสียช่วยเหลือร่วมมือจัดการอาชีวศึกษา 10. นโยบายสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันอาชีวศึกษาผลิตช่างฝีมืออาชีพ นักเทคโนโลยี และนวัตกรรม 11. นโยบายจูงใจผู้เรียนที่มีความสามารถโดยสนับสนุนทุนการศึกษาและตำแหน่งงาน

ด้านการบริหาร สามารถแบ่งเป็น 13 ประเด็น ดังนี้ 12. คุณวุฒิอาชีวศึกษามีความเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ 13. การพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 14. ดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

15. การบริหารภายในองค์กรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ICT 16. สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพ และยกระดับเป็นศูนย์พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาและศูนย์ทดสอบสมรรถนะมาตรฐานคุณวุฒิ 17. ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเข้าถึงผู้เรียนอย่างแท้จริง 18. ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาด้านผลการเรียน การเงิน และด้านพฤติกรรมผ่านผู้ปกครอง 19. เพิ่มประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ ใช้ทรัพยากรห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย 20. สถานศึกษาจัดโครงการบริการชุมชน จัดการศึกษาอาชีพ และเป็นศูนย์กลางในการกระจายนโยบายของภาครัฐ 21. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาในประชาคมอาเซียน 22. สถานศึกษาบริหารงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนตรงตามวัตถุประสงค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 23. ต้นทุนค่าซ่อมบำรุงลดลงด้วยการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ 24. สถานศึกษาใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ร่วมกับชุมชนในเขตพื้นที่บริการ

ด้านครูและบุคลากรสามารถแบ่งเป็น 13 ประเด็น ดังนี้ 25. ครูผ่านการรับรองระดับสมรรถนะของครูตามมาตรฐานอาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ 26. ครูมีคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชาที่สอน และสามารถฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองในอาชีพที่เกิดใหม่และอาชีพในอนาคต 27. ครูมีบทบาทในการเป็นโค้ชได้รับการฝึกอบรมการช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง 28. ครูเข้าใจลักษณะของผู้เรียน ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือ 29. ครูมีประสบการณ์การทำงานและมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา เข้าใจบริบทในสถานประกอบการ 30. ครูเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และครองตนให้ผู้เรียนรู้สึกศรัทธาเคารพ 31. ครูและบุคลากรมีจำนวนภาระงานที่เหมาะสมโดยผ่านการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) 32. ครูและบุคลากรมีความรับผิดชอบในงานจากความมั่นคงในอาชีพ มีการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 33. ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ 34. ครูและบุคลากรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ICT และระบบบริหารงานทั่วไป 35. การประสานงานระหว่างองค์กรด้วยเทคนิคในการประสานงาน 36. ครูและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม โปร่งใส ซื่อสัตย์ยุติธรรม พร้อมอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ 37. ครูและบุคลากรมีวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน

ด้านหลักสูตร สามารถแบ่งเป็น 8 ประเด็น ดังนี้ 38. หลักสูตรสถานศึกษากำหนดสมรรถนะวิชาชีพโดยมุ่งเน้นมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ 39. หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ สภาพแวดล้อม และความสนใจของผู้เรียน 40. หลักสูตรฐานสมรรถนะได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศในงานอาชีพ 41. หลักสูตรมีความทันสมัยและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลกอาชีพและโลกแห่งอนาคต 42. หลักสูตรมีความยืดหยุ่นด้านแนวทางในการปฏิบัติและระเบียบที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเรียนรู้ของคนวัยทำงาน 43. หลักสูตรมีการบูรณาการระหว่างสาขาวิชาและรายวิชาสามัญสัมพันธ์สอดคล้องกับ

ชีวิตประจำวันของผู้เรียน 44. พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติที่ได้มาตรฐานระดับสากล

45. หลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสถานประกอบการ

ด้านการจัดการเรียนรู้ สามารถแบ่งเป็น 11 ประเด็น ดังนี้ 46. ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการ
ความสะอาด ผู้แนะแนวทาง และผู้ร่วมเรียนรู้ 47. ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์
องค์ความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ 48. ครูจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิด
การเรียนรู้ 49. ครูจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21
50. ครูผู้สอนวิชาชีพเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของแต่ละอาชีพ 51. ครูผู้สอน
จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย 52. ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้แบบฝึกอาชีพฝึกทักษะ
ความเชี่ยวชาญ 53. ครูผู้สอนสอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่
ผู้เรียน 54. การจัดการเรียนรู้มีบรรยากาศที่ดี จัดสรรจำนวนชั่วโมงเรียนที่เหมาะสม 55. มีช่องทาง
การเรียนรู้ เพิ่มพื้นที่ทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง 56. มีคอร์สเสรีสเกลในรูปแบบ
โมดูลหรือเรียนวิชาเดี่ยวต่อเนื่อง

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ สามารถแบ่งเป็น 13 ประเด็น ดังนี้
57. การวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน 58. สถานประกอบการและชุมชนท้องถิ่น
สนับสนุนข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา 59. สถานศึกษาร่วมกับสถาน
ประกอบการในการกำหนดหลักสูตรฐานสมรรถนะ 60. ข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและ
สถานประกอบการมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน 61. สถานประกอบการผ่านการเตรียมความพร้อมใน
การรับผู้เรียนฝึกวิชาชีพ 62. สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันติดตามและประเมินผล
ความต้องการและข้อตกลงความร่วมมือ 63. สถานประกอบการได้สื่อสารเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ฝึก
ประสบการณ์ที่คาดหวัง 64. สถานประกอบการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถในการ
เข้าสู่โลกอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา 65. ครูฝึกในสถานประกอบการผ่านการอบรมและได้รับ
ใบอนุญาต 66. สถานประกอบการสนับสนุนวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในสถานประกอบการและเผยแพร่
องค์ความรู้ให้สถานศึกษา 67. สถานประกอบการสนับสนุนเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี
อย่างต่อเนื่อง 68. สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพ
และตลาดแรงงาน 69. สถานประกอบการสนับสนุนการวิจัยและสิ่งประดิษฐ์พัฒนาองค์ความรู้ใหม่

ด้านการวัดและประเมินผล สามารถแบ่งเป็น 7 ประเด็น ดังนี้ 70. การวัดประเมินผล
รายวิชามีความหลากหลาย 71. การวัดประเมินผลอย่างสม่ำเสมอโดยผู้ประเมินที่หลากหลาย
72. การวัดประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ 73. การวัดผลผู้เรียนตามสภาพจริงผ่านการ
ประเมินแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) 74. ระบบการประเมินผลผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้สอดคล้อง
ตามรูปแบบการประเมินผลพนักงาน 75. การประเมินคุณภาพการศึกษาโดยการติดตามผู้สำเร็จ
การศึกษา 76. การประเมินคุณภาพการศึกษาต้องเน้นกระบวนการในการจัดการศึกษา

ด้านผู้สำเร็จการศึกษา สามารถแบ่งเป็น 14 ประเด็น ดังนี้ 77. ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะตามเกณฑ์มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ 78. ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ 79. ผู้สำเร็จการศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ทักษะใหม่ 80. ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการผลิตชิ้นงาน 81. ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถติดต่อสื่อสาร ประสานงาน 82. ผู้สำเร็จการศึกษามีระดับความสามารถและทักษะฝีมือ 83. ผู้สำเร็จการศึกษาปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม 84. ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี 85. ผู้สำเร็จการศึกษามีทัศนคติด้านความก้าวหน้าในองค์กร 86. ผู้สำเร็จการศึกษามีวุฒิภาวะ 87. ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 88. ผู้สำเร็จการศึกษามีนิสัยอุตสาหกรรม 89. ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี 90. ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะชีวิตและอาชีพ

6. สรุปผลการวิจัย

ผลผลิตที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต พบว่า มีจำนวน 8 ด้าน 90 ประเด็น ดังนี้ 1. ด้านนโยบาย ประกอบด้วย 11 ประเด็น 2. ด้านการบริหาร ประกอบด้วย 13 ประเด็น 3. ด้านครูและบุคลากร ประกอบด้วย 13 ประเด็น 4. ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย 8 ประเด็น 5. ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 11 ประเด็น 6. ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ ประกอบด้วย 13 ประเด็น 7. ด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 7 ประเด็น และ 8. ด้านผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย 14 ประเด็น

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลผลิตที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาในอนาคต พบว่ามีจำนวน 8 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรรณิ์ พิพัฒนผล, 2557) ดังนี้ 1. ด้านนโยบายส่งเสริมความก้าวหน้าในสายอาชีพสอดคล้องกับวิโรไลแน และมารีเลนา (Virolainen, Maarit, and Marja-Leena Stenström, 2014) เรื่องการยกระดับความก้าวหน้าทางการศึกษาและการจ้างงาน 2. ด้านการบริหาร ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน ดังที่เวนสตรอม (Wenström, Sanna, 2019) พบว่าครูสามารถพัฒนางานเมื่อผู้นำมีภาวะผู้นำเชิงบวก 3. ด้านครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมและใช้จิตวิทยาในการสอน กล่าวคือต้องมีใจรักการสอนและพร้อมเรียนรู้ (อุทุมพร อินทจักร์, 2562) 4. ด้านหลักสูตรมุ่งเน้นมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ และการปฏิบัติที่ได้มาตรฐานสากลคือพัฒนาการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และด้านเทคโนโลยี (กฤตธี วงศ์สถิตย์ , 2560) 5. ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ผู้แนะแนวทาง และผู้ร่วมเรียนรู้ ดังที่แอสพลัน นินา และฮามิดพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนช่วยพัฒนาผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (Asplund, Stig-Börje, Nina Kilbrink, and Hamid Asghari, 2021) 6. ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ มีแนวปฏิบัติด้านความร่วมมือที่ชัดเจน กำหนดแผนการผลิตกำลังคนและความร่วมมือในต่างประเทศ (สมพร ปานดำ

และวรวิทย์ ศรีตระกูล, 2564) 7. ด้านการวัดและประเมินผล มีการวัดประเมินผลรายวิชามีความหลากหลายสม่ำเสมอ (ศิวกรณ์ เองฉ้วน, 2562) สนับสนุนการประเมินแฟ้มสะสมผลงานและจัดทำประกันคุณภาพ และ 8. ด้านผู้สำเร็จการศึกษาต้องกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ กล่าวคือมีสมรรถนะ มีกิตติสัย เป็นนวัตกรแข่งขันได้ (กฤตธี วงศ์สถิตย์ , 2560)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 นโยบายส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สร้างเครือข่ายพันธมิตร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สถานประกอบการ ชุมชน และผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา ทำงานสอดคล้องประสานกันในการกำหนด กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงาน การทำความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยให้มีการกระจายอำนาจมาที่สถานศึกษาให้มากที่สุด

8.1.2 สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อให้นักเรียน นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้จากสถานประกอบการ ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย โดยสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันวางแผนทางดำเนินงานในระบบทวิภาคีที่ชัดเจน เข้าใจ หลักการและวิธีการ และการประเมินผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการโดยจัดทำฐานข้อมูลความต้องการกำลังคนคาดการณ์ความต้องการแรงงานระยะยาว ระดับประเทศ ตลอดจนภูมิภาค เพื่อนำไปใช้พัฒนากรอบคุณวุฒิและข้อกำหนดทักษะอาชีพ

8.2.2 การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับทักษะอาชีพ มาตรฐานอาชีพ และมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ เรียนเป็นคอร์ส มีการทดสอบ และได้รับใบรับรองคุณวุฒิวิชาชีพเมื่อเรียนจบ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเชิงอนาคตเชิงลึกในแต่ละสาขาวิชา แต่ละประเภทวิชา หรือแต่ละด้านของการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้ภาพอนาคตของการจัดการแต่ละด้านในเชิงลึก

8.3.2 ควรมีการทำวิจัยเรื่องอนาคตภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

9. บรรณานุกรม / เอกสารอ้างอิง

- กรรณิ์ณ พิพัฒนผล. (2557). *องค์ประกอบความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่* (ปริญญาคุชฌ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- กฤตธี วงศ์สถิตย์. (2560). *7 องค์ประกอบหลักสูตรโรงเรียนผลิตภาพ* ใน *โรงเรียน 4.0 : โรงเรียนผลิตภาพ*. ไพฑูรย์ สินลารัตน์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มธบ.
- ศิวกรณ์ เองฉ้วน. (2562). ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 13(1), 55-56.

- สมพร ปานดำ และวรวิทย์ ศรีตระกูล. (2564). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรม. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมอาชีวศึกษา*, 5(2), 8-9.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา. (2565). *สภาพปัญหา ข้อเสนอแนะของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา.
- อุทุมพร อินทจักร์. (2562). อนาคตภาพของครูอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 13(1), 317-328.
- Asplund, Stig-Börje, Nina Kilbrink, and Hamid Asghari. (2021). Visualising the intended practical doing: Future-oriented movements in Swedish vocational school workshop settings. *International journal for research in vocational education and training* 8(2), 160-185.
- Virolainen, Maarit, and Marja-Leena Stenström. (2014) Finnish Vocational Education and Training in Comparison: Strengths and Weaknesses. *International Journal for Research in Vocational Education and Training (IJRVET)* 1(2), 81-106.
- Wenström, Sanna. (2019). *Enthusiasm as a driving force in vocational education and training (VET) teachers' work*. (Ed.D. dissertation, Department of Education) University of Lapland.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ พ.ต.ดร.นพดล เจนอักษร และรองศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ศ.ดร.ฐาปนา บุญหล้า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษาตลอดจนคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบุชาคุณบิดา มารดา บุรพจารย์ และกัลยาณมิตรที่ดีทุกท่าน